

Київський університет імені Бориса Грінченка

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Н.М. Віннікова

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти

ступінь «Доктор філософії»

спеціальності 011 Науки про освіту; 012 Дошкільна освіта;
023 Образотворче мистецтво; декоративне мистецтво; реставрація;
025 Музичне мистецтво; 031 Релігієзнавство; 032 Історія та археологія;
033 Філософія; 035 Філологія; 053 Психологія; 231 Соціальна робота

(шифр і назва напряму підготовки)

інститут, факультет, відділення

Історико-філософський факультет

(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Завідувач аспірантури, докторантури

 О.В.Кудряшова

Робоча програма «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії, 2016. – 22 с.

Розробник:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії.

Протокол від « 09 » вересня 2016 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри філософії

доктор філософських наук, професор Ломачинська І.М.

© Горбань О.В., 2016 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016 р.

Київський університет імені Бориса Грінченка

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

_____ Н.М. Віннікова

« ____ » _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти

ступінь «Доктор філософії»

спеціальності 011 Науки про освіту; 012 Дошкільна освіта;

023 Образотворче мистецтво; декоративне мистецтво; реставрація;

025 Музичне мистецтво; 031 Релігієзнавство; 032 Історія та археологія;

033 Філософія; 035 Філологія; 053 Психологія; 231 Соціальна робота

(шифр і назва напрямку підготовки)

інститут, факультет, відділення

Історико-філософський факультет

(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Завідувач аспірантури, докторантури

_____ О.В.Кудряшова

Робоча програма «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії, 2016. – 22 с.

Розробник:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії.

Протокол від « _____ » _____ 2016 року, протокол № _____.

Завідувач кафедри філософії

доктор філософських наук, професор _____ Ломачинська І.М.

© Горбань О.В., 2016 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
IV. Плани семінарських занять	11
V. Завдання для самостійної роботи	13
VI. Методи навчання	14
VII. Методичне забезпечення курсу	15
VIII. Рекомендована література.	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Філософія науки» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на кафедрі філософії на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Філософія науки», необхідне методичне забезпечення.

«Філософія науки» є складовою частиною дисциплін, які є обов'язковими для вивчення аспірантами усіх спеціальностей, нормативного блоку «Філософія і методологія наукового дослідження» освітньої програми здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: формування розуміння суті науки, як способу пізнання світу та як елементу культури; виявлення основних типів наукової раціональності та їх історичної зміни; з'ясування філософських проблем соціально-гуманітарних наук; вироблення уміння аналізувати й узагальнювати наукові філософські джерела, рефлексувати наукові події та явища в житті суспільства.

Мета вивчення курсу: формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» парадигми наукового мислення, досягнення основних напрямків розвитку філософії науки як галузі філософського знання, її становлення в рамках світової та вітчизняної філософської думки, тенденціями сучасних наукових парадигм.

Завдання курсу:

- усвідомлення соціальних процесів в житті людини, що зумовили виникнення наукового типу світогляду;
- досягнення широкої палітри поглядів, ідей, закономірностей філософської рефлексії наукової діяльності;
- ознайомлення з досягненнями світової та вітчизняної наукової думки через призму аналізу основних типів наукової раціональності;
- навички компаративістського методу дослідження наукових ідей та текстів;
- критичне осмислення подій та явищ наукового життя, використання філософської рефлексії для формування власної наукової світоглядної парадигми;
- використання філософської методології в оформленні матеріалу власного наукового дослідження.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні знань із таких питань: раціональність, парадигма, наукова революція, наукова культура.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання аспірантами практичних робіт, творчих проєктів, зокрема осмислення концептуальних положень філософії науки у творах видатних філософів; презентацій, есе, реферативних повідомлень, доповідей тощо.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи аспіранти набувають уміння та навички, формують загальнопрофесійні компетенції щодо:

1. осмислення загальних основ філософії науки;
2. розуміння основ наукової культури, специфіки наукової діяльності вченого-дослідника;
3. розуміння сутності основних категорій філософії науки, застосування принципів філософії науки у діяльності науковців;
4. виявлення філософської методології власного наукового дослідження;
5. усвідомлення основних вимог до становлення наукової парадигми дослідника;
6. формування дослідницького поля, заснованого на сучасній науковій парадигмі у власній науковій діяльності;
7. вміння застосовувати набуті теоретичні знання, вміння та навички щодо різних аспектів наукової діяльності, формувати критичне наукове мислення; давати власну оцінку явищам наукової діяльності.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить два кредити - 60 год., з них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 32 год. – самостійна робота.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: наука як складне системне явище, що потребує філософського осмислення; функції науки в житті суспільства; наука в контексті сучасної цивілізації.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 2	Галузі знань: 01 «Освіта» 02 «Культура і мистецтво» 03 «Гуманітарні науки» 05 «Соціальні та поведінкові науки» 23 «Соціальна робота»	Нормативна дисципліна Рік підготовки 1-й
Змістових модулів – 3	Освітній рівень «доктор філософії» Спеціальності: 011 Науки про освіту 012 Дошкільна освіта 023 Образотворче мистецтво; декоративне мистецтво; реставрація 025 Музичне мистецтво 031 Релігієзнавство 032 Історія та археологія 033 Філософія 035 Філологія 053 Психологія 231 Соціальна робота	Семестр 1-й Аудиторні заняття – 28 годин 3 них: лекцій – 16 годин, семінарські заняття – 12 годин. Самостійна робота - 32 години.
Загальний обсяг дисципліни (години) – 60 годин		Вид контролю - іспит
Тижневих годин навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 8		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 46% / 54%.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
л.		с.	мк.	с.р.	
Змістовий модуль 1.					
Наука як спосіб пізнання світу					
Тема 1. Філософія науки, її предмет та проблематика	8	2	0		6
Тема 2. Методи наукового пізнання	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 1	16	4	2		10
Змістовий модуль 2.					
Основні типи наукової раціональності					
Тема 3. Наука як тип раціональності	7	2	2		3
Тема 4. Історична зміна типів наукової раціональності	7	2	2		3
Тема 5. Класична наукова парадигма	7	2	2		3
Тема 6. Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 2	28	8	8		12
Змістовий модуль 3.					
Філософські проблеми соціальних та гуманітарних наук					
Тема 7. Соціально-гуманітарне знання та його специфіка	8	2	0		6
Тема 8. Особливості методології соціально-гуманітарного пізнання	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 3	16	4	2		10
Усього годин	60	16	12		32

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль 1. Наука як спосіб пізнання світу

Тема 1. Філософія науки, її предмет та проблематика

Наука як складне системне явище, що потребує філософського осмислення. Філософія науки як галузь пограниччя філософії та конкретного наукового знання. Характерні риси науковості: системність, відтворюваність, детермінованість, доступність для узагальнень та передбачень, проблемність, верифікованість, критичність, орієнтація на практику.

Проблеми походження науки та її періодизації. Плюралізм думок щодо «точки біфуркації» та виникнення науки. Основні періоди в історії становлення та розвитку науки. Об'єкт та предмет філософії науки.

Два рівні наукового пізнання: емпіричний та теоретичний. Співвідношення емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання з чуттєвим та раціональним пізнанням. Єдність та різниця емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання, їх предмет дослідження.

Тема 2. Методи наукового пізнання

Основні методи наукового пізнання: спостереження та експеримент, їх структурні компоненти. Роль приладів в сучасному науковому пізнанні. Моделювання як специфічний метод наукового пізнання. Проблема прототипу та моделі.

Формалізація як метод наукового пізнання, здатний до вивчення об'єкту пізнання через вивчення знання про нього. Загальна структура формалізації: символізація, перетворення, інтерпретація. Стандарти процедури формального дослідження: несуперечливість, коректність, адекватність. Роль логіки та математики в розробці методів формалізації. Достоїнства формалізації. Відносність «кордонів формалізації».

Проблема виміру як методу. Наукові поняття: класифікаційні (якісні), порівняльні, кількісні. Кількісні поняття та процедура виміру. Співвідношення якісних та кількісних понять. Застосування кількісних понять.

Гіпотетико-дедуктивна схема розвитку наукового знання. Пояснення і передбачення. Процедури обґрунтування теоретичних знань. Зміст процедури співставлення теорії та досвіду. Відносний пріоритет досвіду. Критерії вибору теорії: принципова перевірність, максимальна узагальненість, передбачувальна сила, принципова простота, системність.

Змістовий модуль 2. Основні типи наукової раціональності

Тема 3. Наука як тип раціональності

Наука і духовна культура. Функції науки в житті суспільства. Підстави науки як система регулятивів, що детермінують мету і способи отримання наукового пізнання, уявлення і розуміння реальності, що вивчається, а також форму і ступінь

обґрунтування наукового знання і його включення в людську культуру. Логіко-епістемологічні нормативи науки: опис, пояснення, системність, доказовість та обґрунтованість, евристичність. Соціокультурні норми науки: прагматична, прогностична, експертна.

Головні критерії науковості: теоретичність, обґрунтованість, системність, раціональність, верифікація. Критерії науковості як результат історичного розвитку науки та культури. Наукова картина світу як форма систематизації та узагальнення наукових знань. Різновиди наукової картини світу за рівнем узагальнення: загальнонаукова, галузі наук, окремого комплексу наук.

Раціональність як здатність упорядковувати сприйняття світу. Наука як особливий тип раціональності. Типи наукової раціональності: класичний, некласичний, посткласичний.

Традиціоналістський та технократичний типи розвитку цивілізації та їх базисні цінності.

Тема 4. Історична зміна типів наукової раціональності

Генезис та становлення теоретичного знання в античній культурі. Формування передумов наукового мислення в середньовічних університетах. Становлення дослідної науки в культурі пізнього Середньовіччя та Відродження.

Наукова революція XVI-XVII століть: формування основ математичного природознавства. Раціоналізм та емпіризм як основні філософсько-методологічні програми в науці Нового часу.

Тема 5. Класична наукова парадигма

Класична наука XVIII-XIX століть. Роль Просвітництва в розвитку науки. Позитивістська традиція в філософії науки: класичний позитивізм і емпіріокритицизм. Проблемне поле та принципові положення логічного позитивізму та постпозитивізму.

Критичний раціоналізм Карла Поппера. Наукові, методологічні та філософські витоки постпозитивізму. Основні принципи і проблематика постпозитивізму. Мислителі постпозитивного напрямку: Томас Кун, Імре Лакатос, Джеральд Холтон, Пол Фейерабенд. Проблема включення нових теоретичних уявлень в культуру.

Тема 6. Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки

Головні характеристики сучасного етапу розвитку науки. Наукові революції як «точки біфуркації» в розвитку знання. Типи наукових революцій: глобальна, комплексна, науково-технічна. Три глобальні наукові революції. Нелінійність росту наукового знання.

Наука в контексті сучасної цивілізації. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Наука та паранаука. Комп'ютеризація науки, її проблеми та наслідки. Етичні проблеми сучасної науки. Криза ідеалу ціннісно-нейтрального наукового дослідження.

Змістовий модуль 3. Філософські проблеми соціальних та гуманітарних наук

Тема 7. Соціально-гуманітарне знання та його специфіка

Особливості соціально-гуманітарного знання. Типові характеристики соціально-гуманітарного пізнання. Специфіка об'єкту соціально-гуманітарного пізнання. Неможливість сприйняття об'єкту соціально-гуманітарного пізнання безвідносно до суб'єкту пізнання.

Проблема генези соціально-гуманітарного знання та його дисциплінарна структура. Роль філософії в формуванні і розвитку соціально-гуманітарного знання.

Природа цінностей та їх роль в соціально-гуманітарному пізнанні.

Тема 8. Особливості методології соціально-гуманітарного пізнання

Специфіка суб'єктно-об'єктних відносин і особливості методології соціально-гуманітарного пізнання. Поняття факту в соціально-гуманітарному знанні. Роль мови в розвитку соціального та гуманітарного знання. Традиції, зразки, попереднє розуміння в контексті смислопокладання.

Проблема об'єктивності пізнання в соціальних і гуманітарних науках. Співвідношення віри та наукового знання.

Поняття особистості в соціальних і гуманітарних науках.

IV. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<u>Змістовий модуль 1. Наука як спосіб пізнання світу</u>		
1	<p style="text-align: center;">Методи наукового пізнання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні методи наукового пізнання: спостереження та експеримент, їх структурні компоненти. 2. Роль приладів в сучасному науковому пізнанні. 3. Моделювання і формалізація як специфічні методи наукового пізнання. 4. Проблема виміру як методу. Наукові поняття. 5. Процедури обґрунтування теоретичних знань.. Критерії вибору теорії. 	2
<u>Змістовий модуль 2. Основні типи наукової раціональності</u>		
2	<p style="text-align: center;">Наука як тип раціональності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наука і духовна культура. 2. Функції науки в житті суспільства. 3. Логіко-епістемологічні та соціокультурні нормативи науки. 4. Головні критерії науковості. 5. Наукова картина світу як форма систематизації та узагальнення наукових знань. 6. Наука як особливий тип раціональності. Типи наукової раціональності. 	2
3	<p style="text-align: center;">Історична зміна типів наукової раціональності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Генезис та становлення теоретичного знання в античній культурі. 2. Формування передумов наукового мислення в середньовічних університетах. 3. Становлення дослідної науки в культурі пізнього Середньовіччя та Відродження. 4. Наукова революція XVI-XVII століть: формування основ математичного природознавства. 5. Раціоналізм та емпіризм як основні філософсько-методологічні програми в науці Нового часу. 	2

4	<p>Класична наукова парадигма</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класична наука XVIII-XIX століть. 2. Роль Просвітництва в розвитку науки. 3. Позитивістська традиція в філософії науки: класичний позитивізм і емпіріокритицизм, логічний позитивізм та постпозитивізм. Критичний раціоналізм Карла Поппера. 4. Наукові, методологічні та філософські витоки постпозитивізму. Основні принципи і проблематика постпозитивізму. 5. Мислителі постпозитивного напрямку: Томас Кун, Імре Лакатос, Джеральд Холтон, Пол Фейєрабенд. Проблема включення нових теоретичних уявлень в культуру. 	2
5	<p>Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні характеристики сучасного етапу розвитку науки. 2. Наукові революції та їх типи. Нелінійність росту наукового знання. 3. Наука в контексті сучасної цивілізації. 4. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Наука та паранаука. 5. Комп'ютеризація науки, її проблеми та наслідки. 6. Етичні проблеми сучасної науки. Криза ідеалу цінносно-нейтрального наукового дослідження. 	2
Змістовий модуль 3. Філософські проблеми соціальних та гуманітарних наук		
6	<p>Особливості методології соціально-гуманітарного пізнання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості методології соціально-гуманітарного пізнання. 2. Поняття факту в соціально-гуманітарному знанні. 3. Роль мови, традиції в розвитку соціального та гуманітарного знання. 4. Проблема об'єктивності пізнання в соціальних і гуманітарних науках. 5. Співвідношення віри та наукового знання. 6. Поняття особистості в соціальних і гуманітарних науках. 	2
Разом		12

VI. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		10
1	В контексті першої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	6
2	В контексті другої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	4
Змістовий модуль 2.		12
3	В контексті третьої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	3
4	В контексті четвертої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	3
5	В контексті п'ятої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	3
6	В контексті шостої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	3
Змістовий модуль 3.		10
7	В контексті сьомої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	6
8	В контексті восьмої теми аспіранти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	4
Разом		32

VI. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

III. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень аспірантів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- *Методи письмового контролю*: письмове тестування; реферат.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Оцінювання роботи з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

VII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі аспіранти використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
- Презентації.

VIII. Рекомендована література

Першоджерела

1. Аристотель. Сочинения в 4т. - М., 1984.
2. Бердяев Н. Самопознание. Русская идея. -М.: Издательство «ЭКСМО», 2009. - 704с.
3. Бэкон Ф. Сочинения: В 2 т. - М. 1988.
4. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа. -СПб., 1994.
5. Декарт Р. Сочинения: В 2т. - М., 1994.
6. Кавелин К.Д. Наш умственный строй. - М., 1989.
7. Кант И. Трактаты. - СПб., 1996.
8. Киреевский И.В. Критика и эстетика. - М., 1987.
9. Лейбниц Г.В. Сочинения: В 4 т. - М., 1983 — 1989.
10. Ломоносов М.В. Избранные философские произведения. - М., 1980.
11. Макиавелли Н. Сочинения. - СПб., 1998.
12. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т. 13. -М., 1985.
13. Николай Кузанский. Сочинения в 2т. -М., 1979— 1980.
14. Платон. Собрание сочинений в 4т. - М., 1990— 1994.
15. Сартр Ж. - П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии. - М., 2000.
16. Соловьев В. С. Оправдание добра. Нравственная философия. - М.: Академический проект, 2010. -672с.
17. Спиноза Б. Об усовершенствовании разума: Сочинения. - М. —Харьков, 1998.
18. Фихте И.Г. Сочинения в 2 т. - СПб., 1993.
19. Флоренский П.А. Столп и утверждение истины. - М., 1990.
20. Фрагменты ранних греческих философов. - М., 1989. Ч. 1
21. Хайдеггер М. Бытие и время. -М., 1997.
22. Хомяков А.С. Полное собрание сочинений. -Т. 1-8. - М. 1985.
23. Шеллинг Ф.В.И. Сочинения в 2 т. - М., 1987.
24. Шестов Л. Избранные произведения. - М., 1993.
25. Энгельс Ф. Диалектика природы. //Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. -Т. 20. - М., 1985.
26. Эпикур. Письма. Главные мысли // Лукреций. О природе вещей. - М., 1983
27. Эразм Роттердамский. Философские произведения. - М., 1986.
28. Ясперс К. Смысл и назначение истории. -М., 1991.

Основна

1. Аналитическая философия: становление и развитие. М.: Дом интеллектуальной книги «Прогресс-Традиция», 1998.
2. Антология мировой философии. М.: Мысль, 1969-1971. Т. 1-4.
3. Ахутин А. В. История принципов физического эксперимента от античности до XVII века. М.: Наука, 1976.
4. Баженов Л. Б. Строение и функции естественнонаучной теории. М.: Наука, 1978.

5. Боткин Л. М. Леонардо да Винчи и особенности ренессансного творческого мышления. М.: Искусство, 1990.
6. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1979.
7. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка. М.: Наука, 1973.
8. Бруно Дж. Диалоги. М.: Госполитиздат, 1949.
9. Буше М. Философия физики. М.: Прогресс, 1975.
10. Бурбаки Н. Очерки по истории математики. М.: Изд-во иностр. лит-ры. 1963.
11. Бурдые П. Практический смысл. СПб.: Алетейя-Институт экспериментальной социологии, 2001.
12. Бэкон Ф. Сочинения: В 2 т. М.: Мысль, 1978.
13. Бэкон Ф. Большое сочинение // Антология мировой философии. 1(2). М.: Мысль, 1969.
14. Вернадский В. И. Живое вещество. М.: Наука, 1978.
15. Вернадский В. И. Избранные труды по истории науки. М.: Наука, 1981.
16. Вернадский В. И. Размышления натуралиста: Научная мысль как планетное явление. М.: Наука, 1977.
17. Вико Дж. Основания новой науки об общей природе наций. М.; Киев: ИСА, 1994.
18. Виндельбанд В. Избранное. Дух и история. М.: Юристъ, 1995.
19. Вригт Г. Х. фон. Логико-философские исследования. М.: Прогресс, 1986.
20. Гадамер Г. Г. Истина и метод. М.: Прогресс, 1988.
21. Гайденко П. П. Научная рациональность и философский разум. М.: Прогресс-Традиция, 2003.
22. Гегель Г. В. Ф. Наука логики. Т. 1. М.: Мысль, 1970.
23. Гемпель К. Г. Логика объяснения. М.: Дом интеллектуальной книги. Русское феноменологии, общ-во, 1998.
24. Горфункель А. Х. Бруно. М.: Мысль, 1965.
25. Декарт Р. Сочинения: В 2 т. М.: Мысль, 1989-1994.
26. Дильтей В. Собрание сочинений. Т. 1. М.: Дом интеллектуальной книги, 2000.
27. Жильсон Э. Философия в средние века. М.: Республика, 2004.
28. Жмудь Л. Я. Зарождение истории науки в Античности. СПб.: Изд-во Рус. христиан, гуманитар, ин-та, 2002.
29. Зиммель Г. Избранное: В 2 т. Т. 2. Созерцание жизни. М.: Юристъ, 1994.
30. Камшилов М. М. Биотический круговорот. М.: Наука, 1970.
31. Кант И. Критика чистого разума. М.: Мысль, 1994.
32. Кант И. Сочинения: В 6 т. М.: Мысль, 1964-1966.
33. Кант И. Трактаты и письма. М.: Наука, 1980.
34. Кармин А. С. Культурология. СПб.: Лань, 2001.
35. Кармин А. С. Познание бесконечного. М.: Мысль, 1981.
36. Кармин А. С., Бернацкий Г. Г. Философия. СПб.: Изд-во ДНК, 2001.
37. Карнап Р. Философские основания физики. М.: Прогресс, 1971.
38. Карпинская Р. С, Лисеев И. К., Огурцов А. П. Философия природы. Козволюционная стратегия. М.: Итерпракс, 1995.
39. Кастьельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / ГУВШЭ, 2000.
40. Киреевский И. В. Критика и эстетика. М.: Искусство, 1979.

41. Кирсанов В. С. Научная революция XVII века. М.: Наука, 1987.
42. Козелецкий Ю. Психологическая теория принятия решений. М.: Прогресс, 1979.
43. Койре А. Очерки истории философской мысли. М.: Прогресс, 1985.
44. Конт О. Дух позитивной философии // Вестник знания. СПб.: Изд-во В. В. Битнера, 1910.
45. Космология. Теории и наблюдения / Под ред. Я. Б. Зельдовича, И. Д. Новикова. М.: Мир, 1978.
46. Крафт В. Венский кружок. Возникновение позитивизма. М.: Идея-Пресс, 2003.
47. Куайп У. В. О. Слово и объект. М.: Логос, Праксис, 2000.
48. Кун Т. Структура научных революций. М.: АСТ, 2003.
49. Лакатос И. Методология исследовательских программ. М.: АСТ, 2003.
50. Леонардо да Винчи. Избранные естественнонаучные произведения. М.: Изд-во АН СССР, 1955.
51. Леонардо да Винчи. Суждения о науке и искусстве. СПб.: Азбука, 2001.
52. Лотман Ю. М. Избранные статьи: В 3 т. Таллинн: Александр, 1992.
53. Лотце Г. Микрокосм. Мысли о естественной и бытовой истории человечества. Опыт антропологии / Пер. с нем. Е. Корша. Ч. 1-3. М., К. Солдатенков, 1866-67.
54. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию. М.: Прогресс, 1990.
55. Мангейм К. Очерки социологии знания. М.: ИНИОН РАН, 1998.
56. Мосс М. Общества. Обмен. Личность. М.: Восточная литература, 1996.
57. Наука в культуре. М.: УРСС, 1998.
58. Наука: возможности и границы. М.: Наука, 2003.
59. Научные и вненаучные формы мышления. М., 1997.
60. Очерки по философии и культуре. К 60-летию профессора Юрия Никифоровича Солонина. Сер. «Мыслители». Вып. 5. СПб.: 2001.
61. Планк М. Единство физической картины мира. М.: Наука, 1966.
62. Платон. Собр. соч.: В 4 т. М.: Мысль, 1994.
63. Поппер К. Логика и рост научного знания. М.: Прогресс, 1983.
64. Поппер К. Логика научного исследования. М.: Республика, 2004.
65. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. М.: Эдиториал УРСС, 2002.
66. Рассел Б. Введение в математическую философию. М.: Гнозис, 1996.
67. Рассел Б. История западной философии. М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1954.
68. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. М.: Медиум, 1995.
69. Риккерт Г. Границы естественно-научного образования понятий. СПб.: Наука, 1993.
70. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. М.: Республика, 1998.
71. Свасьян К. А. Прививка от невежества // Эксперт. 2007. № 14 (555).
72. Синтез современного научного знания. М.: Наука, 1973.
73. Соболева М. Е. Философия как «критика языка» в Германии. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2005.
74. Современная философия науки. М.: Логос, 1996.
75. Солонин Ю. Н. Наука как предмет философского анализа. Л.: Изд-во ЛГУ, 1988.
76. Сноу Ч. Портреты и размышления. М.: Прогресс, 1985.
77. Спасский Б. И. История физики. Ч. 1. М.: Высш. шк., 1977.
78. Степин В. С. Теоретическое знание. М.: Гардарики, 2000.

79. Степин В. С. Философия науки. Общие проблемы. М.: Гардарики, 2006.
80. Степин В. С., Кузнецова Л. Ф. Научная картина мира в культуре техногенной цивилизации / РАН, Ин-т философии. М., 1994.
81. Теория и методы в социальных науках. М.: РОСС ПЭН, 2004.
82. Трубников Н. Н. О смысле жизни и смерти. М.: РОСС ПЭН, 1996.
83. Уайт Х. Метаистория. Историческое воображение в Европе XIX века. Екатеринбург: Изд-во Уральского ун-та, 2002.
84. Уайтхед А. Н. Избранные работы по философии. М.: Прогресс, 1990.
85. Успехи физических наук. Т. 85, вып. 2. М.: Наука, 1965.
86. Уэбстер В. Теории информационного общества. М.: Аспект-Пресс, 2004.
87. Февр Л. Бои за историю. М.: Наука, 1991.
88. Федоров Н. Ф. Философия общего дела. М.: Наука, 1982.
89. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М.: Прогресс, 1986.
90. Фейнман Р. Характер физических законов. М.: Мир, 1968.
91. Филиппов М. Леонардо да Винчи. М.: Республика, 1993.
92. Философия науки: Хрестоматия. М.: Прогресс-Традиция, Флинта, 2005.
93. Фома Аквинский. Сумма теологии. СПб.: Экслибрис; Киев: Эльга: Ника-центр, 2002.
94. Фромм Э. Здоровое общество. М.: АСТ, 2005.
95. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. СПб.: Талисман, 1994.
96. Хайдеггер М. Время и бытие. М.: Республика, 1993.
97. Хесле В. Философия и экология. М.: Ками, 1994.
98. Химическое строение биосферы Земли и ее окружения. М.: Наука, 1965.
99. Хокинг С. Краткая история времени. От Большого взрыва до черных дыр. СПб.: Амфора, 2003.
100. Холодный Н. Г. Мысли натуралиста о природе и человеке: Избр. труды. Киев: Нау-кова думка, 1982.
101. Холтон Дж. Тематический анализ науки. М.: Прогресс, 1981.
102. Чанышев А. Н. Курс лекций по древней философии. М.: Высш. шк., 1981.
103. Шопенгауэр А. Избранные произведения. М.: Просвещение, 1992.
104. Штофф В. А. Проблема методологии научного исследования. М.: Высш. шк., 1978.
105. Эйнштейн А. Физика и реальность. М.: Наука, 1965.

Додаткова

1. Алексеев В.О., Мальшина, Н. А. Философия. Конспект лекций. –М.: Издательство «ЭКСМО», 2007. -160с.
2. Асмус В. Ф. Античная философия (история философии). Учебник для ВУЗов. - 3-е изд.- М.: Высш. шк., 2003.-400с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. – М.: Юрайт-Издат, 2006.
4. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. – 2-е изд. испр. и доп. – М.: Айрис-Пресс, Рольф, 2001.

5. Евлампиев И.И. История русской философии: Для вузов. – М.: Высшая школа, 2002.
6. Замалеев А.Ф. Лекции по истории русской философии XI-XX вв. – СПб. Летний сад, 2001.
7. Зотов А.Ф. Современная западная философия: Учебное пособие для вузов. – М.: Высшая школа, 2001.
8. Иконникова Г. И., Иконникова Н. И. Философия Древнего мира. - М.: ЮНИТИ, 2010.- 247с.
9. Катаева О. В. Философия. Учебное пособие. –Ростов н/Д.: Феникс, 2010.- 384с.
10. Кисиль В.Я., Рибери В.В. Галерея античных философов. – В 2-х т. – М., 2002.
11. Кохановский В. П., Яковлев В. П. История философии. - Ростов н/Д.: Феникс, 2008.- 731с.
12. Кузнецов В.Н. Немецкая классическая философия: Учебник. – 2-е изд. – М.: Высшая школа, 2003.
13. Маслин М.А. История русской философии. -М.: Издательская группа АСТ, 2008.- 638с.
14. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. – К.: «Вища школа», «Знання», 1999. – 543 с.
15. Родчанин Е. Г., Колесников В. И. Философия для технических вузов (исторический и систематический курс). –М.: Издательский дом Дашков и К., 2007. -431с.
16. Романов Ю.И., Сандулов Ю.А. Краткая история философской мысли: Учебное пособие для вузов. – СПб.: Лань, 2002.
17. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии. – М.: ВЛАДОС, 2001.
18. Соколов В.В. Европейская философия XV-XII веков: Учебное пособие для вузов. – М.: Высшая школа, 2003.
19. Соколов В.В. Средневековая философия: Уч. пос. – 2-е изд.. – М.: Эдиториал, 2001.
20. Спиркин А. Г. Философия. Учебное пособие для вузов. – М.: Юрайт-Издат, 2010.- 832с.
21. Философия: Учебное пособие для высших учебных заведений./Отв. ред. В. П. Кохановский. -Изд. 19-е. –Ростов н/Д.: Феникс, 2009.- 575
22. Антология Античной философии/Сост. С.В. Перевезенцев. –М.: ОЛМА-Пресс, 2001.
23. Антология Средневековой мысли: Теология и философия европейского Средневековья. – В 2-х т. – СПб.: Изд-во РХГИ, 2002. Т.2. -
24. Антология философии Средних веков и эпохи Возрождения. /Сост. С.В.Перевезенцев. – М.: ОЛМА-Пресс, 2001.
25. Больнов О.Ф. Философия экзистенциализма: Философия существования/ Пер. с нем. – СПб.: Лань, 1999.
26. Бохенский Ю.М. Современная Европейская философия. – М.: Научный мир, 2000.

27. Галактионов А.А., Никандров П.Ф. Русская философия XI-XIX веков. - Л., 1989.
28. Губман В.Л. Смысл истории: очерки современных западных концепций. - М., 1991.
29. Канке В.А. Философия. Исторический и систематический курс: Учебник. - М., 1996.
30. Томпсон М. Восточная философия/ Пер. с англ. – М.: ФАИР-Пресс, 2002.
31. Философия эпохи Возрождения и Реформации. – СПб., 1996.

Робоча програма навчального курсу

«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Укладач: *Горбань Олександр Володимирович*, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Філософія науки. Програма навчальної дисципліни / Укладач О.В. Горбань. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 22 с.